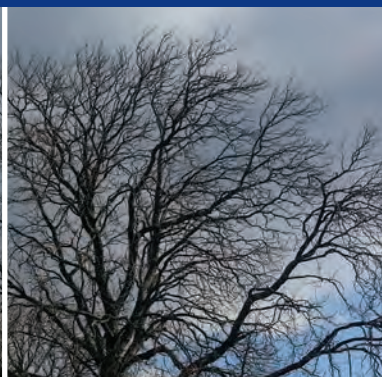
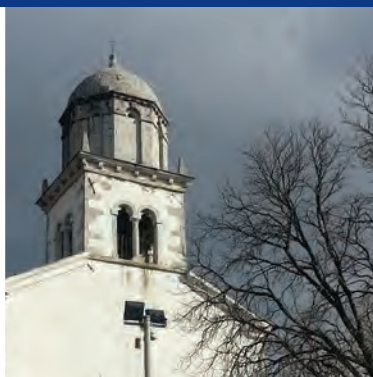
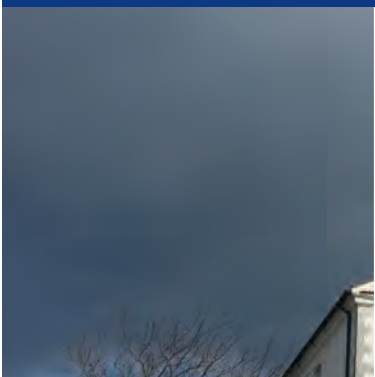
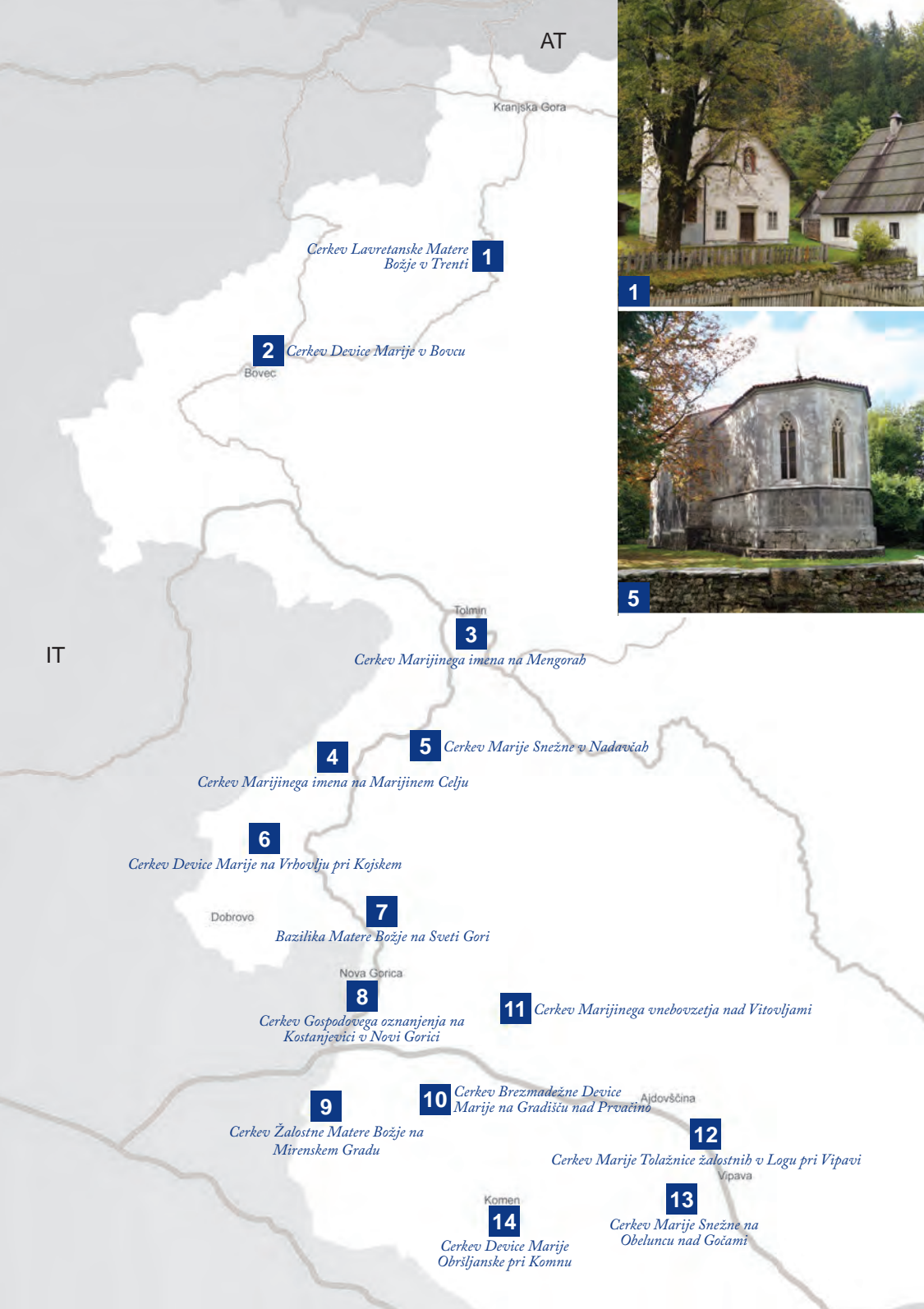

Marijine božjepotne cerkve med Alpami in Krasom

AT

Kranjska Gora

Cerkev Lavretanske Matere Božje v Trenti **1**

2 *Cerkev Device Marije v Bovcu*
Bovec

Tolmin **3**
Cerkev Marijinega imena na Mengorab

4 *Cerkev Marijinega imena na Marijinem Celju*
5 *Cerkev Marije Snežne v Nadavčah*

6 *Cerkev Device Marije na Vrhovlju pri Kojsem*

Dobrovo **7**
Bazilika Matere Božje na Sveti Gori

Nova Gorica **8**
Cerkev Gospodovega oznanjenja na Kostanjevici v Novi Gorici

11 *Cerkev Marijinega vnebovzvetja nad Vitoljami*

9 *Cerkev Žalostne Matere Božje na Mirenskem Gradu*

10 *Cerkev Brezmadežne Device Marije na Gradišću nad Prvačino*
Ajdovščina

12 *Cerkev Marije Tolažnice žalostnih v Logu pri Vipavi*
Vipava

Komen **14**
Cerkev Device Marije Obršljanske pri Komnu

13 *Cerkev Marije Snežne na Obeluncu nad Gočami*

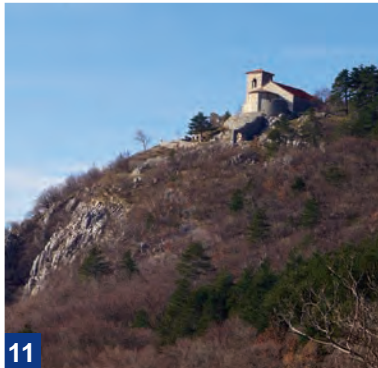
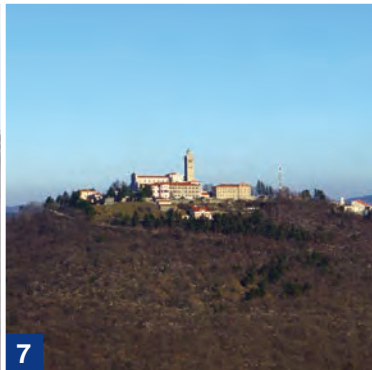
IT

1

5

Marija, skoz življenje voditi srečno znaš

***Marija, skoz življenje voditi srečno znaš,
ti vodi skoz življenje čolnič naš,
ti krmi ga v valovih, ti brani ga v vetrovih,
Marija, Marija, hiti na pomoč.***

***Siroto zapuščeno tu revščina teži,
tam dušo zadolženo pekoča vest mori,
bolnik tu omahuje, glej, k tebi vse vzdihuje,
Marija, Marija, hiti na pomoč.***

***Poslušaj naše klice, izprosi nam modrost,
naj iščemo pravice, skrbimo za svetost,
da bi Boga ljubili in tebe prav častili,
Marija, Marija, hiti na pomoč.***

(Ignacij Hladnik)

Življenje nas vodi skozi različne preizkušnje in poti, ki jih vsak izmed nas premaga na svoj način. Včasih nas radostni ali bridki trenutki spodbujajo k spraševanju o smislu in pomenu življenja. Mnogi odgovore najdejo v duhovnem svetu, kjer ima pomembno vlogo tudi čaščenje podob in romanje k svetim krajem.

Na Slovenskem ima božjepotništvo dolgo zgodovino, kar nam dokazujejo številni križi, kapele in okoli 2.700 cerkva, med katerimi je skoraj 400 Marijinih. Marijino čaščenje se je razširilo v 12. stoletju, ko je nastalo več duhovnih pesmi in legend. Število cerkva posvečenih Devici Mariji se je povečalo v času turških vpadov, še bolj pa v 16. in 17. stoletju, v obdobju protireformacije in baroka. Za naše prednike, zlasti za kmečki sloj, je božjepotništvo pomenilo edino obliko turizma in možnost srečevanja z drugimi kulturami.

Ljudje se k Mariji obračajo z različnimi prošnjami, zahvalami, obljubami, ki jih ne izražajo le skozi molitev, temveč tudi s pesmijo. Kot izhodišče in vodilo pri predstavitvi Marijinih božjepotnih cerkva med Alpami in Krasom vzemimo med Kristjani priljubljeno Marijino pesem *Marija, skoz življenje voditi srečno znaš* skladatelja Ignacija Hladnika.

Besedilo izraža prošnjo Mariji v boju proti revščini in drugim težavam. Ker je pesem po ljudskem pripovedovanju mnogokrat opogumljajoče bodrila naše prednike skozi težke osebne in družbene preizkušnje, kot so bile grozote svetovnih vojn in fašistično nasilje, lahko tudi v sodobnem času spodbuja upanje na lažji, predvsem pa bolj prisrčen, spoštljiv in radoživ jutrišnji dan. Hkrati pesem simbolno povezuje življenje preteklih in sodobnih generacij ter tako ustvarja vezi, ki so ključnega pomena za ukoreninjenje, ohranjanje in izražanje osebne ter socialne identitete.

Brošura je nastala v okviru mednarodnega projekta **THETRIS – Razvoj mednarodne tematske cerkvene poti s sodelovanjem lokalne skupnosti**. Njegov namen je ohranjanje, predstavljanje in vzpostavljanje trajnostne rabe cerkvene kulturne dediščine za zagotavljanje socialne in ekonomske vitalnosti podeželskih skupnosti. Skozi različne projektne aktivnosti je bila oblikovana tudi **regionalna cerkvena pot** po slovenskem delu nekdanje goriške nadškofije, v katero so vključena glavna Marijina božjepotna svetišča med Alpami in Krasom. Goriška pot je del mednarodne cerkvene poti po Srednji Evropi (www.thetris.eu).

Cerkev Lavretanske Matere Božje v Trenti

Župnija Soča (oskrbovana iz župnije
Bovec)

www.zupnija-bovec.rkc.si

- TRENTA

Vas Trenta se nahaja v osrčju istoimenske ledeniške doline, najvišjem predelu Soške doline. Zaznamujejo jo številni bližnji naravni in kulturni biseri, med katerimi ima osrednji pomen cerkev Loretske oziroma po starem Lavretanske Matere Božje. Zgodovina njenega nastanka pripoveduje tudi o tukajšnjem življenju ljudi, ki jim podnebne in naravne razmere niso prizanašale. Morda je danes življenje v Trenti nekoliko lažje, k čemur sta pripomogla razvoj gorskega turizma in informacijsko središče Triglavskega narodnega parka s Trentarskim muzejem, ki v Julijske Alpe privabljata čedalje več obiskovalcev.

- ZGODOVINSKI PODATKI

Baročno cerkev Lavretanske Matere Božje so leta 1690 postavili grofje Attems, ena najvplivnejših plemiških družin iz Furlanije. Kot lastniki različnih fužin so cerkev, ki so ji podelili poseben beneficij, zgradili za rudarje, ki so se po letu 1778, ko so fužine zaprli, odselili. Ostali prebivalci so se začeli preživljati s kmetijstvom in lovom.

Znamenitost cerkve je leseni kip črne Matere Božje z Jezusom v oltarni niši, ki je edini v Sloveniji in se po Evropi pojavlja le v nekaterih romarskih cerkvah. Posebej znan je v Loretu v Italiji, od koder tudi ime Loretska Mati Božja. Kip je mogoče videti na praznik Loretske Matere Božje (10. december) in ob praznovanju goda sv. Joahima in Ane (26. julija oziroma zadnjo nedeljo v juliju), ko se oltarna niša odpre. Takrat je Marijin kip odet v posebno belo obleko iz svile, z zlato čipko, vezeno in rdečim žametom. Jezus in Marija imata razkošni srebni kroni z dragimi kamni. Oltar je preprosto mizarsko delo z začetka 20. stoletja, predelan je bil v obdobju druge svetovne vojne, leta 2009 pa restavriran. K oltarju sodijo še slika na platnu s prizorom sv. Družine, delo Toneta Kralja, tabernakelj, ki je predvidoma iz 18. stoletja, in marmorni

relief Marijinega oznanjenja. Tone Kralj je leta 1945 poslikal celotno cerkev. Prezbitერიju in ladji pravokotnega tlorisa je na severu prizidan zvonik. Zunanjščino krasi še baročni kamniti kip Device Marije, ki se nahaja v niši glavne fasade. Cerkev je prekrita z značilno trentarsko kritino – skodlami.

Včasih je bilo glavno romanje v Trento na praznik Marijinega rojstva, 8. septembra (mali šmaren), ki se vnovič obuja. V Trentarskem muzeju v središču vasi hranijo zvon iz leta 1717, ki je vlit iz trentarskega železa.

- MAŠE

Vsak zadnji ponedeljek v mesecu ob 17.00 (zimski čas), ob 18.00 (pomladni in jesenski čas) ali ob 19.00 (poletni čas); ob praznovanju goda sv. Joahima in sv. Ane (26. julija), ki je zadnjo nedeljo v juliju ob 11.00; ob praznovanju Marijinega rojstva (mali šmaren, 8. september) ob 17.00 in praznovanju goda Loretske Matere Božje (10. december) ob 17.00.

- DOSTOP

Cerkev stoji v zaselku Pri cerkvi, ob cesti Bovec–Vršič.

Cerkev Device Marije v Bovcu

Župnija Bovec

www.zupnija-bovec.rkc.si

- BOVEC

Bovec, večje naselje Zgornjega Posočja, danes ni poznan le kot središče aktivnega turizma (pohodništvo, smučanje, kolesarstvo, rafting), temveč tudi kot zgodovinski kraj. Med dogodki, ki so zaznamovali kraj z okolico, izstopajo grozote prve svetovne vojne, ko so se na bližnjih gorah zgodile krvave bitke soške fronte. Na to opominjajo številni vojni ostanki, danes vključeni v Pot miru. Vojna je uničila skoraj vse, kar je dotlej človek ustvaril, in ni prizanesla niti podružnični cerkvi Device Marije v Polju, ki je ob koncu bojev ostala v ruševinah.

- ZGODOVINSKI PODATKI

Cerkev Device Marije je bila zgrajena v gotskem slogu okoli leta 1500. Sestavljata jo prezbiterij z gotskimi okni s krogovičjem in pravokotna ladja z zvončnico. Čeprav je bila v prvi svetovni vojni močno poškodovana, se je ohranil del poznogotskih fresk slikarja Jerneja iz Loke, ki je cerkev poslikal v letih med 1520 in 1540. Danes lahko občudujemo del obnovljenih slik dvanajstih apostolov v prezbiteriju in fresko v ladji, ki predstavlja prestol milosti. Glavni oltar krasi Marijin kip, ki so ga kupila bovška dekleta s prihranki od službovanja v Trstu. V času prve svetovne vojne je cerkev nudila zatočišče italijanskim vojakom pred odhodom na bojne linije. Po obnovi v času italijanske oblasti je novo škodo utrpela v več potresih; v potresu leta 1998 se je razbil najstarejši zvon na Bovškem z letnico 1615. Danes lahko poleg obnovljene gotske dvorane in prezbiterija občudujemo še barvne vitraže domačinke Veselke Šorli Puc. V cerkvi se odvijajo različne kulturne prireditve, razstave s sakralno tematiko in glasbeni koncerti.

- MAŠE

Od maja do septembra ob ponedeljkih, sredah in petkih (razen vsak prvi petek v mesecu) ob 18.00 oz. 19.00 ter na praznik zavetnice cerkve, Marije vnebovzete (veliki šmaren, 15. avgust) ob 10.00.

- DOSTOP

Cerkev stoji ob bovški obvoznici Kobarid–Vršič, ob kampu Polovnik.

Devica Marija na Polju

*Marija je po svetu šla,
z njo šli so vsi apostoli
in trudni so se ustavili
na sredi bovškega poljá.*

*»Poglej, Marija, tale svet,
poglej te gore krog in krog –
kaj ni, ko da nas je sam Bog
pripeljal v raj mu slavo pet?«*

*Navdušenim apostolom
Marija se smehljala je
in še tako dejala je:
»Pa bodi tu odslej naš dom!«*

*In sredi bovškega poljá
pri priči vzrastla je iz tal,
v zelenju temnem bel kristal –
prelepa cerkev zidana.*

*In je Marija v cerkev šla
in z njo šli vsi apostoli
in so Boga Veličali
v lepoti gorskega svetá ...*

(Bovška legenda)

Cerkev Marijinega imena na Mengorah

Župnija Volče (oskrbovana iz župnije Most na Soči)

www.zupnija-most-na-soci.rkc.si

- MENGORE

Med naselji Most na Soči, Volče in Tolmin se dvigata zadnja podaljška hribovja Kolovrat, Bučenica (510 m) in Mengore (453 m), od koder je lep razgled na Sočo, druga okoliška pogorja in hribe. Vrh Mengor krasi najstarejša božjepotna cerkev na Tolminskem. Nekateri ime vzpetine povezujejo z lego med gorami, drugi z romarskim središčem – cerkvijo, posvečeno Marijine-mu imenu, v kateri so se poleg romarjev zbirali tudi tolminski puntarji.

- ZGODOVINSKI PODATKI

Po ljudskem izročilu je bilo romanje na Mengore znano že daleč v preteklosti. Ker je na nekdanjem oltarju stal kip sv. Ane, ki ima na kolenih Marijo, ta pa na svojih kolenih drži Jezusa, se je med ljudmi uveljavilo romanje k »Mariji na kolencih«. Podatki o nastanku prve cerkve segajo v leto 1493, ko so farani iz pražupnije Volče čedajskega kapitlja prosili za gradnjo cerkve v čast Devici Mariji. Znano je, da so jo leta 1525 že obnavljali, leta 1652 pa naj bi čedajski kanonik na praznik Marijinega imena blagoslovil nov Marijin oltar. Cerkev je bila enoladijska baročna stavba s strmo streho, prostostoječim masivnim zvonikom s tremi zvonovi in dvema lesenima oltarjema (Marijinim in sv. Antona Padovanskega). Kot mnogo cerkva v Soški dolini je bila uničena med prvo svetovno vojno. Načrte za novo cerkev, ki so jo s pomočjo župljanov začeli popravljati leta 1928, je pripravil Tone Kralj. Priznani slovenski umetnik je izrisal še načrte za okna, vrata, obhajilno mizo, lesen strop ladje, spodnji del oltarja in poslikavo sten v prezbiteriju. Skupaj z ženo Maro je tudi avtor slike s stoječo Marijo z Jezusom v naročju, ki je del glavnega oltarja. Zakonca Kralj sta naslikala tudi križev pot, ki je bil v letu 2013 restavriran. Blagoslovitev nove cerkve z ohranjeno nekdanjo kompozicijo – dodan je bil le zvonik – je bila 15. septembra leta 1929.

Cerkev je vedno nudila zatočišče ljudem, ki so ob hudih življenjskih prelomnicah Marijo prosili za pomoč, najbolj pa se je število romarjev povečalo v tridesetih letih 20. stoletja, zato so cerkvi dozidali kapelo in romarski dom. Kapelo bogatijo replike lesenih kipov, ki upodabljajo Srce Jezusovo, Antona Padovanskega in sv. Terezijo. Leta 2013 jih je naredila Nuška Dolenc Kambič. Pot iz Čiginja do svetišča so leta 1932 obogatili s kapelicami križevega pota. Ker so bile kapelice leta 1954 porušene, so leta 2008 postavili nove z mozaiki patra Marka Rupnika. Cerkev je bila leta 2012 v celoti prenovljena in popotresno sanirana. Glavni romarski shod je na prvo nedeljo po prazniku Marijinega rojstva (8. september).

- MAŠE

Prva nedelja po praznovanju Marijinega rojstva (8. september) ob 9.00 in 11.00.

- DOSTOP

Po poti iz vasi Kozaršče (med Kanalom in Mostom na Soči) ali iz Čiginja (med Kanalom in Volčami).

Cerkev Marijinega imena na Marijinem Celju

Župnija Marijino Celje (oskrbovana iz
župnije Kanal)

www.zupnija-kanal.rkc.si

- MARIJINO CELJE

Marijino Celje ali »Maricel«, kot kraju rečejo domačini, leži na hribovitem pobočju Kanalskega Kolovrata na desnem bregu Soče. Z gozdom poraslo hribovje v svojih nedrjih skriva mnogo manjših vasic in zaselkov, med katerimi je najpomembnejše naselje Lig. Za vasjo pa na nadmorski višini 676 m kraljuje božjepotna cerkev.

- ZGODOVINSKI PODATKI

Na mestu današnje cerkve je bila v 14. stoletju postavljena manjša gotska cerkev, posvečena sv. Zenonu, bojevniku proti krivovercem in branitelju Marijinega devištva. Prva pisna omemba cerkve izhaja iz leta 1325, naslednja iz 1344. Sodeč po ohranjenem zvezdasto obokanem prezbiteriju, današnji zakristiji in zvonu z letnico 1575, je bila druga poznogotska cerkev sv. Zenona postavljena v 16. stoletju. Do leta 1757 je bila podružnična cerkev pražupnije v Kanalu.

V času nemškega cesarstva je bila množično obiskovana božja pot v Marijinem Celju (Maria Zell) na Štajerskem. Ker je bila tamkajšnja Marijina podoba razširjena po vsem cesarstvu, je svoje mesto dobila tudi na Ligu. Svojemu kraju je kip Marije Celjske poklonil domači duhovnik Andrej Blažič, ki je takrat služboval na Dunaju. Slovesno so ga iz Kanala do župnišča na Ligu prenesli 2. februarja 1761. Na praznik Marijinega imena, 12. septembra istega leta, pa so ga postavili v glavni oltar cerkve sv. Zenona. Takrat je cerkev tudi postala božjepotna. Prvo nedeljo po praznovanju Marijinega rojstva (mali šmaren) se v spomin na dan postavitve marijinoceljske podobe obhaja največji praznik, ki mu domačini pravijo »odpustek«. Ker je število romarjev naraščalo, so cerkev leta 1774 razširili. Gotski prezbiterij starejše cerkve so preuredili v zakristijo, ob njem pa prizidali baročni prezbiterij, lad-

jo in dva zvonika s cinastimi zaključki. Leta 1825 so desni zvonik porušili, vendar so ga leta 1997 obnovili. Glavni oltar, v katerem danes stoji milostna podoba Marije Celjske, je iz leta 1686. Na Marijino Celje je bil prenesen v času cesarja Jožefa II., leta 1786. Sedanja Marijina podoba je iz leta 1847.

Največji razcvet romanj na Marijino Celje beležimo v času prepovedi romanj na Sveto Goro (1786–1793 in 1915–1928). Danes je cerkev umeščena v pot treh svetišč, ki poleg Marijinega Celja povezuje še Sveto Goro in Staro Goro/Castelmonte.

▪ MAŠE

Nedelje ob 11.00.

▪ DOSTOP

Odcep do cerkve je pri naselju Lig.

Cerkev Marije Snežne v Nadavčah

Župnija Avče (oskrbovana iz župnije Ročinj)

- NADAVČE

Nadavče, vas z domačijo in podružnično cerkvico Marije Snežne, se nahajajo na levem bregu Soče, vzhodno od Avč, na nadmorski višini 343 m. Cerkev velja za eno najlepših in najstarejših gotških cerkva na Primorskem, ki romarjev ne vabi le v spokojni duhovni prostor, temveč tudi v kraj neokrnjene narave.

- ZGODOVINSKI PODATKI

Prvi znani podatki o svetišču segajo v leto 1497. Leta 1515 je bil v poznogotskem slogu dokončan prezbiterij z rebrastimi oboki in s krogovičjem okrašenimi okni. Glede na stenski napis je bil poslikan leta 1873 s finančno pomočjo avških deklet in mladeničev. Cerkvena ladja je bila sprva obokana, vendar so zaradi vojne škode po prvi svetovni vojni postavili leseni strop. Ob cerkvi se dviga prostostoječi zvonik z enim zvonom in z domnevnimi rimskimi temelji. O gradnji cerkve je znana legenda, ki pravi, da so stavbo gradili s kamnom grajskih razvalin z bližnjega hriba. Volovi so kljub dolgi poti kamnite gmote vozili sami. Čudežno naj bi potekala tudi gradnja zvonika, ki je danes visok kot cerkev, saj graditeljem ni uspelo postaviti višjega. Vsako jutro, ko so prišli zidarji na delo, je bil del zvonika višji od cerkve porušen. Zvonik so uporabljali tudi kot obrambni stolp v protiturškem taboru.

Notranjščino cerkve bogatijo štirje oltarji. Veliki stebriščni oltar iz večbarvnega marmorja v prezbiteriju je iz leta 1701. Na njem so do nedavnega stali trije dragoceni kipi iz 15. stoletja: Marija z detetom, sv. Elizabeta in Marija Magdalena, ki so bili iz cerkve umaknjeni zaradi vandalizma. Izjemno rezbarsko delo so tudi baročno pozlačeni oltarji sv. Trojice, sv. Roka in Brezmadežne Device Marije iz 17. stoletja. Za oltarjem Brezmadežne so bile včasih freske, ki so predstavljale poklon sv. Treh kraljev Jezusu. Leta 2011 so bile prenesene na platno in danes krasijo steno ob oltarju.

Pred drugo svetovno vojno so na zaobljubljene procesije k cerkvi poleg domačinov radi romali tudi verniki iz Furlanije in Benečije. Danes je največji romarski shod na nedeljo po praznovanju Marije Snežne (5. avgust). Včasih je praznovanje »na snežnico« spremljal sejem.

- MAŠE

Na praznik Marije Snežne (5. avgust) ob 19.00 in nedelja po prazniku ob 10.30.

- DOSTOP

Cesta iz vasi Avče proti Levpi in Kalu nad Kanalom.

Cerkev Device Marije na Vrhovlju pri Kojskem

Župnija Kojsko

- VRHOVLJE PRI KOJSKEM

Na strminah enega izmed številnih briških gričev, obdanih z vinogradi in češnjami, se ob glavni poti, ki povezuje Soško dolino pri Plavah z Brdi, nahaja vas Vrhovlje pri Kojskem. Na vrhu pobočja, ki mu domačini pravijo »na Kapeli« (420 m) in od koder je lep razgled vse do Piranskega zaliva in Vidma, stoji romarska podružnična cerkev Device Marije s pokopališčem.

- ZGODOVINSKI PODATKI

Arhitekturni detajli kažejo, da gre za starejšo barokizirano stavbo, ki jo sestavljajo pravokoten prezbiterij, širša pravokotna ladja in nizek čokat zvonik s cinami, prizidan ob južno steno prezbiterija. V notranjosti je poznobaročni oltar s kipom Marije z detetom, nad ladjo pa strop z rombično poslikanimi planetami. Prezbiterij krasijo upodobitve Marije na oblakih, ki jo nosijo angeli, Marijino kronanje ter prizor Jožefa z mladeničem Jezusom in sv. Ano z mlado Marijo, najverjetneje delo goriškega slikarja Clementeja Del Nerija. Ob severno steno ladje je prislonjen stranski kamnit oltar v klasicističnem slogu s sliko sv. Družine. Tudi ta slika je delo Del Nerija iz leta 1915.

Za vas je značilno, da na belo nedeljo, prvo nedeljo po veliki noči, priredijo »kapelnico«. To je vaški praznik, ki je bil včasih povezan s sejmom, na katerem so prodajali značilne kolače; vedno pa se je zbralo veliko ljudi od blizu in daleč. Brici so množično obiskovali tudi praznovanje Marijinega rojstva, na prvo nedeljo po 8. septembru, ki so mu rekli »vndimščica«, saj se zaradi trgatve v naslednjih treh tednih niso mogli udeležiti bogoslužij.

Cerkev je še danes najpomembnejši romarski kraj v Brdih, včasih so na božjepotništvo hodili tudi iz sosednjih dežel, celo iz Trsta.

- MAŠE

Sobote ob 18.00, nedelja po Marijinem rojstvu (mali šmaren, 8. september)
ob 16.00, nedelja po veliki noči (bela nedelja) ob 11.00.

- DOSTOP

Po cesti iz vasi Vrhovlje, ki leži ob cesti Gojače–Plave.

*V Brdih naših je Vrhovlje
Božje matere domovje.
To je briška božja pot,
naj ohrani jo gospod.*

(Del romarske pesmi)

Bazilika Matere Božje na Sveti Gori

Frančiškanski samostan

www.svetagora.si

- SVETA GORA – SKALNICA

Nad reko Sočo, tik nad Solkanom, se na vzpetini Skalnica (682 m) nahaja najpomembnejše božjepotno svetišče Matere Božje na Primorskem. Z gore se romarju odpre slikovit pogled na bližnje pokrajine in hribovja, strmo romarsko pot pa bogatijo postaje križevega pota in romarska kapelica Treh kraljev. Čeprav je svetogorsko božjepotništvo skozi zgodovino doživljalo različne usode, v 18. stoletju je bilo celo prepovedano, se danes na Sveti Gori ponujajo tudi nove oblike duhovnega poglobljanja in reševanja sodobnih težav. Pripravljajo jih Družinski center, pod vodstvom malih sester svetega Frančiška, duhovno-kulturno-izobraževalno središče Tau in frančiškanski samostan. Ponudbo svetišča bogati še Marijanski muzej, za prenočišča in pogostitev gostov pa je redno odprta restavracija.

- ZGODOVINSKI PODATKI

Po zgodovinskih virih iz Državnega arhiva na Dunaju je bila prva cerkev zgrajena v 14. stoletju in kasneje porušena. Vzrok tega ni povsem jasen. Spomin nanjo pa se je verjetno ohranil med prebivalstvom in mogoče je zanj vedela tudi pastirica Urška Ferligoj iz Grgarja, kateri naj bi se leta 1539 prikazala Marija z Jezusom v naročju. Prosila jo je, naj ji ljudstvo tukaj postavi hišo in jo prosi milosti. Začeli so se množični pohodi na goro in molitve pred Marijinim kipom, ki sta ga izdelala brata Francesco in Pietro Floreani iz Vidma. Usoda tega kipa ni znana, zdajšnji pa je bil po vzoru prvotnega narejen v 17. stoletju in se hrani v kapeli prikazanja. Nova cerkev, grajena v gotsko-renesančnem slogu, je bila posvečena leta 1544. Takrat je oglejski patriarh Marino Grimani cerkvi podaril podobo Device Marije, pripisano beneškemu slikarju Jakobu Palmi Starejšemu, ki je ena izmed najbolj znamenitih Marijinih podob v Sloveniji: ob Mariji z Jezusom sta prerok Izaija in

Janez Krstnik, ki s prstom kaže na Jezusa. Ob gradnji so naleteli na kamnito ploščo z vklesanimi ornamentami in molitvijo Zdrava Marija, ki je danes vzdana v steno za glavnim oltarjem. Leta 1566 so božjo pot s cerkvijo dobili v oskrbo frančiškani, vendar jo je skupaj s samostanom leta 1786 habsburški reformist Jožef II. porušil in prodal, božjepotništvo pa prepovedal. Podoba milostne Matere Božje, ki je bila leta 1717 odlikovana z zlato krono vaticanskega kapitlja, pa je bila prenesena v cerkev v Solkan. Leta 1793 je cesar Franc II. dovolil vrnitev podobe na Goro, obnovljena sta bila tudi samostan in svetišče ter na pročelje cerkve z latinskim napisom zapisano: »Stojim na gori kakor prej.« Do leta 1901, ko so se vrnilo frančiškani, so svetišče oskrbovali posamezni duhovniki. Ker je sloves božje poti segel daleč naokoli, jo je leta 1907 papež Pij X. posvetil v baziliko. V času prve svetovne vojne je bila cerkev vnovič porušena, frančiškani pa so milostno podobo uspeli rešiti. Leta 1922 so jo vrnilo na Sveto Goro, v letih 1924 do 1928 pa zgradili nov samostan ter po vzoru oglejske bazilike in načrtih goriškega arhitekta Silvana Baresija postavili novo cerkev, posvečeno leta 1932.

Cerkev, ena največjih na Slovenskem, je zasnovana kot triladijska stavba s prečno ladjo v duhu romanske tradicije. Iz tega leta je tudi sedanjí glavni oltar, za katerim je pokopan goriški nadškof Francišek Borgia Sedej in apostolski administrator Mihael Toroš. Med drugo svetovno vojno je bila milostna podoba vnovič umaknjena in leta 1951 vrnjena. Od cerkvene opreme izstopajo barvna okna iz leta 1939, istega leta je cerkev dobila nove orgle, znameniti pa so tudi štirje zvonovi v visokem zvoniku iz leta 1921. Baročni križev pot, naslikan leta 1765, je bil postavljen v cerkev leta 1977. Cerkev je danes vključena v pot treh svetišč, ki povezuje Marijina svetišča na Sveti Gori, Marijinem Celju in Stari Gori/Castelmontu.

- MAŠE

Ob nedeljah in praznikih v baziliki ob 8.00, 10.00, 11.30 in 16. 00; ob delavnikih v baziliki ali kapeli prikazanja ob 7.00 in 17.00.

- DOSTOP

Iz križišča Solkan–Kanal–Lokve, odcep proti Lokvam.

Cerkev Gospodovega oznanjenja na Kostanjevici pri Novi Gorici

Frančiškanski samostan, župnija Nova Gorica – Kapela

www.samostan-kostanjevica.si

- KOSTANJEVICA PRI NOVI GORICI

Ob južnem robu Nove Gorice, tik ob slovensko-italijanski meji, se na 143 metrom visokem griču dvigata cerkev Gospodovega Oznanjenja Mariji in k njej prizidan frančiškanski samostan. Na Kostanjevici ali »na Kapeli«, kot pravijo kraju domačini, je staro božjepotno svetišče s pestro zgodovino in bogatimi zakladi preteklosti. Za prebivalce z obeh strani meje je kraj duhovnosti in miru. Poleg obiska bogoslužij si obiskovalec lahko ogleda grobnico Burbonov, Škrabčevo knjižnico in bogat vrt starih sort vrtnic burbonk. Tu deluje tudi skupnost Srečanje, v katerem si nove življenjske moči nabirajo nekdanji odvisniki od drog.

- ZGODOVINSKI PODATKI

O nastanku romarske cerkve je med ljudmi ohranjenih več legend, katerim je skupno čudežno pojavljanje podobe Matere Božje. Zgodovinski viri navajajo, da je cerkev na svojem zemljišču leta 1623 dal sezidati grof Matija Thurn. Zaradi majhnosti so jo imenovali kapela. Ob cerkvi je bil zgrajen samostan, katerega oskrbniki so leta 1649 postali karmeličani. Cerkev so obnavljali in širili; dodali so ji več kapel, dozidali hodnike in današnji prezbitერიj. Samostan so z vmesnim zakristijskim poslopjem povezali s cerkvijo. Leta 1785 so bili karmeličani zaradi reform Jožefa II. izgnani, cerkev pa zaprta. Pod vodstvom duhovnika Filipa Polija so cerkev vnovič odprli leta 1796. Leta 1811 so iz Gorice na Kostanjevico prišli frančiškani, ki so samostansko delo obogatili z novimi vsebinami. Leta 1821 je začelo delovati modroslovno učilišče (redovniška gimnazija) in študij teologije. V prvi svetovni vojni uničeno cerkev so v letih 1924–1929 obnovili. V tem času so jo vodili italijanski frančiškani, saj so bili slovenski redovniki izgnani. Leta 1947 je bila cerkev s samostanom vnovič predana v slovensko upravo, istega leta

je tudi postala samostojni vikariat za ozemlje slovenskih goriških župnij, leta 1953 pa samostojna župnija.

V prezbiteriju je velik marmornat oltar s podobo Marije z Jezusom v naročju v zlatem, z žarki obdanem okviru. Ladja je členjena s pilastri, ladijski obok pa krasijo bogate poslikave in reliefne plastike. Na svodu ladje je furlanski slikar Giovanni Moro upodobil prizor Marijinega kronanja. Na oboku je Marija na prestolu, delo Leonarda Rigija. Posebnost kostanjeviške cerkve so številne nagrobne plošče plemiških družin, kar kaže na navezanost vernikov na ta kraj.

Kulturno-zgodovinsko podobo Kostanjevice označujeta tudi grobnica, v kateri so pokopani zadnji potomci francoske kraljeve rodbine Burbonov, in samostanska knjižnica, imenovana po patru Stanislavu Škrabcu, največjem slovenskem jezikoslovcu 19. stoletja, ki je na Kostanjevici živel dobrih dvainštirideset let. Knjižnica ima okrog 10.000 knjig; med njimi okoli trideset prvotiskov (inkunabul), bogate pa so tudi zbirke od 16. do 19. stoletja.

- MAŠE

Ob nedeljah in praznikih ob 7.00, 8.00, 10.00 in 18.00; ob delavnikih ob 7.00 in 19.00.

- DOSTOP

Regionalna cesta Rožna Dolina–Nova Gorica, odcep pred Novo Gorico.

Cerkev Žalostne Matere Božje na Mirenskem Gradu

Samostan lazaristov

www.mirenski-grad.si

- MIREN

Miren je večji kraj v Spodnji Vipavski dolini, tik ob italijanski državi. Prvi prebivalci so območje naselili že v prazgodovini, skozi stoletja pa ustvarili svojevrstno lokalno dediščino, med katero je najbolj poznana tradicija usnjarske in čevljarke obrti. Na manjši vzpetini (120 m) nad krajem se dviga romarska cerkev Žalostne Matere Božje, ki je bila zgrajena na prostoru nekdanjega gradišča in srednjeveškega gradu, katerega skromne ruševine so še danes ohranjene. Kraj ni le priljubljeno božjepotno središče, temveč tudi prostor duhovnega poglobljanja, za kar skrbijo lazaristi (člani Misijonske družbe), ki na Gradu živijo že sto let.

- ZGODOVINSKI PODATKI

Prvotno cerkev na Mirenskem Gradu naj bi leta 1274 zgradili redovniki serviti. Prvi znani podatki o cerkvi pa segajo v leto 1350. Takrat je bilo med ljudmi poznano romanje »k naši Gospe pod Krasom«. Do srede 18. stoletja so na Mirenskem Gradu živeli eremiti, verjetno avguštinci. Med leti 1753 in 1756 je bila postavljena nova cerkev, ki je bila posvečena Žalostni Materi Božji. Cerkev je bila leta 1814 porušena. Novo triladijsko stavbo z dvema zvonikoma, zgrajeno v neoklasicističnem slogu, so posvetili leta 1886. Leta 1913 so na Grad prišli lazaristi, ki so poleg cerkve dokončali tudi samostan, ki je bil hkrati dom za duhovne vaje. Med prvo svetovno vojno je bila cerkev skupaj s samostanom porušena, leta 1931 pa so po načrtih goriškega arhitekta Umberta Cuzzija v neoromanskem slogu zgradili novo.

Leta 1757 so ob stari poti na Grad uredili kapele križevega pota, ki so jih ob gradnji nove cerkve leta 1858 postavili ob novi cesti. Del križevega pota in zadnja postaja so svete stopnice, ki so posnetek stopnic pri baziliki sv. Janeza Lateranskega v Rimu. Leta 1931 je arhitekt Ivan Vurnik izdelal

nove kapelice križevega pota in svete stopnice s kapelico in oltarjem, nad katerim je božji grob z Jezusovim kipom. V tem času je bila obnovljena tudi misijonska hiša.

Cerkev je bila zopet poškodovana med drugo svetovno vojno. Leta 1955 so se začela obnovitvena dela pod vodstvom Toneta Kralja, posvečena pa je bila leta 1986. Prvotni načrt za glavni oltar je delo arhitekta Ivana Vurnika, dokončan pa je bil leta 1963 po načrtih Toneta Kralja. Njegovo delo je tudi kip Žalostne Matere Božje nad glavnim oltarjem ter poslikave. Spovednico pod korom je leta 2005 zasnoval arhitekt Boris Podrecca. Pročelje cerkve krasi steklen mozaik podobe Žalostne Matere Božje, ki ga je po načrtih Toneta Kralja izdelal Oskar Kogoj. V liniji s prednjim pročeljem stojita dva zvonika oglejskega tipa. Cerkveno-samostanski kompleks dopolnjuje poleg križevega pota s kapelico sv. Cirila in Metoda ter svetih stopnic še pokopališče s tremi kamnitimi križi, t. i. Kalvarijo, zasnovano že leta 1757 in kasneje večkrat prenovljeno, ter votlina lurške Matere Božje.

Grad je množično obiskan ob vseh večjih cerkvenih praznovanjih, najpomembnejši dogodek je postala kvatrnica na jesensko kvatarno nedeljo. Poleg lazaristov so na Gradu še hčere krščanske ljubezni – usmiljenke, ki po svojih močeh pomagajo pri različnih dejavnostih. Program bogatijo še skupnost Betlehem, kamor se zatekajo mladi iz okolice, Društvo prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote in pod njihovim okriljem še Družinski center Mirenski Grad.

- MAŠE

Ob nedeljah in praznikih ob 7.00 in 16.00; ob delavnikih ob 7.00.

- DOSTOP

Regionalna cesta Miren–Kostanjevica na Krasu, odcep za Mirenski Grad.

Cerkev Brezmadežne Device Marije na Gradišču nad Prvačino

Župnija Renče

- GRADIŠČE NAD PRVAČINO

Gradišče nad Prvačino, strnjena vas na vzpetini ob levem bregu reke Vipave v Spodnji Vipavski dolini, skriva v svojih jedrih veliko zanimivih kulturnih posebnosti. Poleg nekdanjega gradu, ki je bil porušen v prvi svetovni vojni in je v njem prebival in umrl znani evropski portretist 19. stoletja Jožef Tominc (1790–1866), je zgodovino vasi zaznamoval priznani slovenski pesnik in duhovnik Simon Gregorčič, ki je tu živel od leta 1882 do 1903. Leta 2010 so krajani v spomin nanj uredili Gregorčičevo pot, ki vodi iz Renč na Gradišče. Pot pelje tudi mimo podružnične cerkve Brezmadežne Device Marije, ki v vasi predstavlja pomemben spomenik sakralne dediščine.

- ZGODOVINSKI PODATKI

Prvi znani podatki o zgodovini cerkve, ki stoji na dvignjeni ploščadi sredi vasi, do nje pa na južni strani vodi večje stopnišče, segajo v 16. stoletje. Nad kamnoseško obdelanim portalom cerkve je kamnita plošča z letnico 1553, prva omemba cerkve pa sega v leto 1570. Sedanja stavba je bila zgrajena v 17. stoletju, vendar je bila v nadaljnjih stoletjih večkrat predelana. Tako kot mnogo cerkva ob soški fronti je bila tudi cerkev Brezmadežne Device Marije poškodovana in v tridesetih letih 20. stoletja obnovljena. Tedaj so ji tudi prizidali kapelo. Zvonik oglejskega tipa, ki stoji ob zahodnem pročelju, je bil zgrajen po letu 1646. Notranjost cerkve bogata zrcalno obokana ladja s pevskim korom in tristrano zaključen prezbiterij, kjer je pod daritvenim oltarjem letnica 1706. Prezbiterij krasi še baročni kamnit oltar z mavčnim kipom Device Marije z Detetom ter slike Antonia Parolija in Jožefa Tominca. Ob novi maši domačina Andreja Žnidarčiča leta 1860 je Jožef Tominc cerkvi podaril pet slik. Glavni romarski shod je na praznik sv. Brezmadežne Device Marije, 8. decembra.

- MAŠE

Ob nedeljah ob 8.30 in zapovedanih praznikih (sv. Rešnje telo in kri, Marijino vnebovzetje – 15. avgust, dan vseh svetih – 1. november in božič – 25. december). Maša na praznik Brezmadežne Device Marije (8. december) je v večernih urah.

- DOSTOP

V vasi Gradišče nad Prvačino.

Cerkev Marijinega vnebovzetja nad Vitovljami

Župnija Osek (oskrbovana iz župnije Šempas)

- VITOVLJE

Vitovlje je razložena vas na južnem pobočju Trnovske planote in širšem območju Vitovskega hriba (605 m). Na vrhu je poleg lepega razgleda na Tržaški zaliv in Dolomite še priljubljena romarska cerkev Marijinega vnebovzetja. Ta skupaj s postajami križevega pota, bližnjo cerkvijo sv. Petra, pokopališko cerkvijo sv. Lucije in župnijsko cerkvijo sv. Martina pripoveduje o pomenu krščanske vere v Vipavski dolini. Tik pod vrhom se nahaja tudi Vitovsko jezero, edino naravno jezero v Vipavski dolini.

- ZGODOVINSKI PODATKI

Strateška lega cerkve na Vitovskem hribu je prve prebivalce, ki so na vrhu postavili gradišče, privabila že v praskupnosti. Cerkev je bila prvič omejena v notarski listini z dne 2. januarja 1361. Druga omemba je iz leta 1468. Grajena je bila v poznogotskem slogu z mrežasto obokanim prezbitერიem in ladjo, zvonik je bil na mestu sedanjega, vendar manjši. Skozi zgodovino je vedno nudila zatočišče domačinom, ki so se k Mariji zatekali tudi ob različnih družbenopolitičnih dogodkih. Iz časa turških vpadov so se ohranili ostanki taborskega obzidja z vhodnim stolpom. Kot pri številnih drugih romarskih svetiščih na Slovenskem je romanje k Marijini cerkvi doživelo razcvet v času protireformacije in baroka. Ker je stavba takrat postala premajhna, je bila v 17. stoletju podaljšana in prezidana; od stare je ostal prezbitერი, zgrajena pa je bila nova ladja. Tedaj so tudi povečali stolp. Leta 1725 so cerkev dvignili in napravili nov portal. Postavljen je bil tudi nov oltar in leta 1751 prizidana zakristija. Ker je v drugi svetovni vojni nudila zavetje partizanom, je bila leta 1944 razstreljena. Vendar so krajani svojo navezanost na Marijo pokazali z obnovo, ki se je začela leta 1966 in zaključila z blagoslovom 6. junija 1976. Od nekdanje cerkve so se ohranili gotski

sklepniki obokanega prezbiterija, veliki oltar in kipi Marijinega kronanja, ki jih hrani pokrajinski Goriški muzej, replike, ki jih je izrezljal domačin Stanko Hrovatin, pa so postavili v cerkev leta 1990. Isti mojster je v stranski ladji izdelal kip sv. Antona Puščavnika. Leta 1991 so blagoslovili tudi barvno okno – vitraj Marije Matere Cerkve v prezbiteriju, delo Marte Kunaver.

- MAŠE

Binkoštna nedelja ob 16.00; dan pred dnevom državnosti (24. junij) ob 19.00; Marijino vnebovzetje (veliki šmaren, 15. avgust) ob 17.00; pohod z baklami na zadnjo soboto v letu ob 18.00 iz Vitovelj, maša pri cerkvi ob 19.00.

- DOSTOP

Iz Vitovelj vodi do cerkve krožna pot.

Cerkev Marije Tolažnice žalostnih v Logu pri Vipavi

Župnija Vipava

www.zupnija-vipava.si

- LOG PRI VIPAVI

V osrčju Zgornje Vipavske doline, med naseljema Ajdovščina in Vipava, stoji stoletja znano mogočno romarsko svetišče Marije Tolažnice žalostnih. Zgodovina cerkve ne govori le o ukoreninjenosti in pomenu krščanske vere med Vipavci, temveč tudi o izjemnem umetnostnozgodovinskem spomeniku 17. stoletja, ki je s svojo kompozicijo in umetnostnim slogom v slovenskem prostoru predstavljal novost.

- ZGODOVINSKI PODATKI

Po ljudskem izročilu je bil prostor današnje cerkve sakralno obeležen že v antičnem času. Po ljudski legendi je v času rimskega cesarja Teodozija I. tu stala kapelica, v kateri naj bi cesar molil na predvečer znane rimske bitke ob Mrzli reki (ad Frigidum) leta 394 pr. n. št. Ni znano, ali je k njegovi zmagi nad poganskim Gotom Evgenijem pripomogla molitev, burja ali oboje, kot ni jasna verodostojnost ustnega izročila. O srednjeveški stavbi kot ustanovi vipavskih plemičev na tem prostoru govorijo listine iz Škofje Loke iz leta 1071. Prvič se cerkev omenja v 15. stoletju, kar potrjujeta tudi ohranjena in v levi mali zvonik vzdana reliefa trpečega Kristusa in Marije z Detetom v naročju. Med ljudmi kroži izročilo, da je zadnji goriški grof Lenart leta 1445 podrl dotedanjo cerkev in sezidal novo večjo. Leta 1471 naj bi jo požgali Turki, vendar so prebivalci Planine uspeli rešiti kip Marije in ga prinesli na utrjeni hrib sv. Pavla nad vasjo. Ker pa je bila utrdba slaba, so kasneje Marijino podobo shranili v vipavski Tabor. Po koncu turške nevarnosti naj bi vipavska dekleta kip v procesiji prenesla v obnovljeno loško cerkev. Iz tega časa se je do 60. let 20. stoletja ohranila navada, da so na praznik sv. Rešnjega telesa vipavska dekleta nesla Marijin kip iz Loga v Vipavo, naslednjo nedeljo pa nazaj v Log.

Današnja zgodnjebaročna stavba datira v 17. stoletje; prezbiterij stavbe je bil zgrajen med letoma 1619 in 1622, med letoma 1718 in 1747 pa je bila prej enoladijska stavba po načrtih arhitekta Carla Martinuzzija spremenjena v triladijsko dvorano z galerijami v nadstropju. Leta 1759 je bil zgrajen pevski kor, med letoma 1826 in 1831 pa so stranski ladji pregradili v osem kapel, kjer je sedem baročnih oltarjev. Okoli 1860 je Mihael Blažko po načrtih vipavskega dekana in kulturnega delavca Jurija Grabrijana prizidal neoklasicistično preddverje in pročelje z mogočnim glavnim zvonikom. V odprto preddverje vodi pet vhodov, v samo cerkev pa trije glavni portali. Cerkev je v letih 1842–1844 v poznobaročnem slogu poslikal Franc Kurz pl. Goldenstein. V glavnem oltarju je slika Matere Božje z detetom avtorja Mihaela Stroya iz leta 1861. Na pevskem koru so dvomanualne orgle s petindvajsetimi registri, ki jih je leta 1896 izdelal mojster Franc Goršič iz Ljubljane. Leta 1963 je bila cerkev temeljito restavrirana. Zaradi svoje velikosti in umetnostnozgodovinske veličine je danes pomembno središče za slovesnosti koprške škofije.

- MAŠE

Prvo nedelja v mesecu ob 16.00 (zimski čas) oziroma 17.00 (poletni čas); na praznik sv. Ane (26. julij), Marijinega vnebovzetja (veliki šmaren, 15. avgust) in Marijinega rojstva (mali šmaren, 8. september) ob 6.30, 8.00 in 10.00.

- DOSTOP

Cerkev stoji ob glavni cesti Vipava–Ajdovščina, 2 km iz Ajdovščine.

Cerkev Marije Snežne na Obeluncu nad Gočami

Župnija Goče

- GOČE

Goče, strjeno pozidana vas v Zgornji Vipavski dolini, predstavljajo v širšem slovenskem prostoru najpomembnejši spomenik ljudskega stavbarstva. V kraškem stilu zgrajene domačije, v katere vodijo reprezentativni portali z letnicami iz 17. in 18. stoletja, in ozke ulice oziroma »gase«, kompozicijsko oblikujejo križ farnega zavetnika sv. Andreja. Posebnost goških kmetij so tudi obokane podzemne kleti, ki govorijo o pomenu vinogradništva v Vipavski dolini. Vas poleg cerkve sv. Andreja zaznamujejo še štiri cerkvena znamenja (pili), namenjena za procesijo sv. Rešnjega telesa, in kapela Božjega groba na pokopališču. Na hribu Obelunec nad vasjo pa stoji romarska podružnična cerkev Marije Snežne, zavetnice pred sušo. Pot do nje vodi mimo baročne kapelice, ki je prav tako posvečena Mariji Snežni.

- ZGODOVINSKI PODATKI

Prvi znani podatki o cerkvi segajo v 17. stoletje; po nekaterih domnevah je bila zgrajena leta 1611. Ker je bil po ljudskem pripovedovanju tu prostor večkrat zasnežen, tudi v poletnem času, so cerkev posvetili Mariji Snežni. V prvi polovici 19. stoletja so prizidali zakristijo, ki ima na vzhodni steni letnico 1838. Zvonik, ki ga pokriva bakrena zvončasta streha, je v letih 1840–1846 zgradil Mihael Blažko, stavbni mojster iz Lokavca. Njegovo delo je bila tudi nekdanja skrilasta streha. Ob vizitaciji goriškega nadškofa Attemsja leta 1750 so notranjost cerkve krasili trije oltarji; leta 1764 pa je bila cerkev neposvečena. Stranska oltarja sv. Urbana in sv. Antona Puščavnika so podrla leta 1886 in ju v tridesetih letih 20. stoletja nadomestili s slikami goriškega slikarja Clementeja Del Nerija. Na levi strani je slika sv. Jožefa s Jezuščkom, na desni pa je Srce Jezusovo. Veliki, delno kamnit stebni oltar pa je bil postavljen po prvi svetovni vojni. Na njegovi hrbtni strani je napis z letnico

1926. Krasijo ga trije mavčni robustni kipi sv. Roka, sv. Boštjana in sv. Juri-ja. Leseni kip Marije Snežne v oltarni niši je delo Toneta Kralja iz leta 1965. Na sredini severne ladijske stene je lesena prižnica, rokodelsko izdelek iz 19. stoletja. Desno od glavnega vhoda je kamnit kropilnik z napisom iz leta 1611. V ladji, v kateri je bil levi stranski oltar, pa je v tleh vzdana plošča z latinskim napisom iz leta 1663. V zakristiji hranijo križev pot iz leta 1888, ki v kompozicijah sledi dunajskim podobam Josepha Führicha.

- MAŠE

Peta velikonočna nedelja; prva nedelja v juniju in juliju; najbližja nedelja praznovanju Marije Snežne (5. avgust), najbližja nedelja Marijinega rojstva (mali šmaren, 8. september), najbližja nedelja Roženvenske Matere Božje (7. oktober) in zahvalna nedelja (november). Nedeljske maše so ob 10.30.

- DOSTOP

Iz Goč po makadamski cesti proti Erzelju, od koder se odcepi pot na Obelunec.

Mariji Snežnici nad Gočami

*O kraljica, tolažnica
si Marija Snežnica!
Nam zavetje, sprejmi petje
tebi udarnega srca.*

*Tu na gori, v rajski zori
našim dušam se žariš;
z milim Sinom, vsem trpinom
vedno milosti deliš.*

*Srčno vdane, ti Gočane
vari, brani zlega nas,
tu v življenju, o ločenju
sprejmi vse v nebeški kras!*

Cerkev Device Marije Obršljanske pri Komnu

Župnija Komen

- KOMEN

Komen je večje naselje na zahodnem predelu kraške planote, imenovane Komenski Kras, ki je do druge svetovne vojne upravno sodil pod goriško-gradiščansko pokrajino. Čeprav so bili Kraševci skozi stoletja kulturno in gospodarsko bolj navezani na bližnji Trst, so Goriško največkrat obiskali ob romanjih na Sveto Goro. Najpomembnejša romarska cerkev Komenskega Krasa pa je bila cerkev Device Marije Obršljanske, ki stoji na manjši vzpetini med Komnom in Tomačevico.

- ZGODOVINSKI PODATKI

Cerkev se prvič omenja leta 1570. Latinski napis z letnico na kamniti plošči nad vhodnimi vrati današnje cerkve pa govori, da je bila prezidana ali dopolnjena leta 1585 in da je bila sloveče romarsko središče. Prvi znani podatki o romanju se nahajajo v dokumentu, ki ga hranijo v arhivu cerkve na Repentaboru, kjer je omenjena procesija k Mariji Obršljanski že leta 1642. Med domačini je poznana legenda, da se je pastirju ovac na območju cerkve prikazala Mati Božja z detetom Jezusom. Sedela je na z bršljanom opletenem tronu. Zapis na pročelju cerkve navaja, da je bila leta 1644 cerkev obnovljena pod pokroviteljstvom Lovrenca grofa Lanthierja; takrat so podaljšali ladjo in vanjo vključili oglejski zvonik pokrit z kamnito kupolo, ki je prvotno stal pred fasado. V tem času je bil verjetno zgrajen tudi nov prezbiterij. Poseben sloves je cerkev dobila z bulo papeža Urbana VIII., ki je cerkev obdaroval z odpustki za vse večne čase. Notranjost cerkve je bila v 18. stoletju barokizirana in je bogata predvsem v slikarskem okrasju. Glavni oltar je krasila slika Marijinega vnebovzetja Francesca Pittonija, ki danes visi na steni prezbiterija, v oltarju pa je voščen kip Marije z Jezusom iz 19. stoletja, eden največjih v Sloveniji. Stranska marmornata oltarja iz

leta 1736 sta posvečena sv. Ani, delo Johanna Michaela Lichtenreita in sv. Antonu Puščavniku, delo Antonia Parolija. Prostorni prezbiterij in visok strop glavne ladje krasijo freske priznanega slikarja Giulia Quaglia iz leta 1724, ki se je po končani poslikavi semeniške knjižnice v Ljubljani s sinom Domenicom ustaval tudi na Krasu. Slike predstavljajo Marijino vnebovzetje s kronanjem. Freska zadnje večerje na slavoločni steni iz druge polovice 19. stoletja pa je delo domačina Ivana Strnada. V času prve svetovne vojne je bila cerkev zavetišče za kužne bolnike avstroogrške vojske.

Največji romarski shod je na Marijino vnebovzetje, 15. avgusta; pred drugo sv. vojno je slavnostno bogoslužje obogatil kramarski sejem. Ker pa so se na Krasu kmetje v poletnih časih velikokrat soočali s sušnimi obdobji, so romarji Devico Marijo pogostokrat prosili za dež. Veljalo je prepričanje, da bo v 36 urah po procesiji njihova prošnja uresničena.

- MAŠE

Shod za žene in dekleta na praznovanje godu sv. Joahima in sv. Ane (26. julij) ob 19.30; na Marijino vnebovzetje (veliki šmaren, 15. avgust) ob 11.00; shod za može in fante na nedeljo po praznovanju Marijinega rojstva (mali šmaren, 8. september) ob 8.00 in na druge Marijine praznike.

- DOSTOP

Regionalna cesta Komen–Štanjel, odcep pred vasjo Tomačevica.

VIRI IN LITERATURA

Bensa, Marta. 2012. Avče – Cerkev Marije Snežne. *Varstvo spomenikov, Poročila* 47, str. 13–14.

Brecelj, Marijan. 1989. *Frančiškanski samostan Kostanjevica v Novi Gorici* (Sakralni spomeniki primorske 103). Nova Gorica: Frančiškanski samostan na Kostanjevici.

Dolenc Kambič, Nuška. 2010. Trenta – Cerkev Marije Device Lavretanske. *Varstvo spomenikov, Poročila* 46, str. 386–390.

Fajdiga, Benjamin in Dolenc, Damjana. 1989. Skrite lepote vasi Goče. *Primorska srečanja*, let. 13., št. 101., str. 831–834.

Goličnik, Bernard. 2005. *Sveta Gora/Monte Santo/Pilgrimage Basilica of Sveta Gora*. Nova Gorica: Frančiškanski samostan Sveta Gora.

Goljavšček, Frane. 2007. *Modrina nad Maricelom*. Ljubljana: Jutro.

Gradivo Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Nova Gorica.

Kragelj, Jožko. 1993. *Mengore. Ob 500-letnici tolminske božje poti 1493–1993* (Sakralni spomeniki Primorske 199c). Gorica: Samozaložba.

Lavrenčič, Joža. 1945. Marija v Posočju. *Koledar družbe sv. Mohorja za leto 1945*, str. 58–61.

Mlakar, Liliana. 2012. *Monte Santo – Sveta Gora*. Gorizia: Istituto di storia sociale e religiosa.

Pasconi, Gaspare. 1993. *Kratka zgodovina božje poti na Sveti Gori nad Solkanom blizu Gorice: v starem zapisu iz leta 1843*. Sveta Gora: Frančiškanski samostan.

Petrič, Franci. 2010. *Slovenske božje poti*. Ljubljana: Družina.

Serežin, Helena et. alt. 2013. *Upravna enota Ajdovščina. Umetnostna topografija Slovenije*. Knjiga I. in II. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.

Slavko, Jereb. 2004. *Tri Marijine božje poti: smerniki v prostoru in času: Sveta Gora, Marijino Celje, Stara Gora/Castelmonte*. Lig: Župnija Marijino Celje.

Škrabec, Stanislav. 2002. *Naša Kostanjevica* (prireديل in dopolnil Bruno Korošak, ponatis iz Cvetja 1906, 1907, 1911). Nova Gorica: Založba Branko.

Uršič, Borut. 1979. Romarska cerkev v Logu (pri Vipavi). *Goriški letnik*, št. 6., str. 313–331.

Vidmar, Luka (ur.). 2005. *Leksikon cerkva na Slovenskem. Škofija Koper. Dekanija Šempeter*. Celje: Mohorjeva družba.

Vidmar, Luka (ur.). 2007. *Leksikon cerkva na Slovenskem. Škofija Koper. Dekanija Kraška 2*. Celje: Mohorjeva družba.

Vidmar, Luka (ur.). 2007. *Leksikon cerkva na Slovenskem. Škofija Koper. Dekanija Vipavska 2*. Celje: Mohorjeva družba.

Vinčec, Milan. 2011. *Marijine božje poti na Slovenskem. Romarski vodnik*. Koper: Arsvideo.

Zuljan Kumar, Danila. 2001. Vrhovlje. *Briški časnik*, let. 6., št. 3., str. 46–47.

Avtor: Jasna Fakin Bajec

Jezikovni pregled: Danila Zuljan Kumar

Fotografije: Špela Ledinek Lozej, Nuška Dolenc Kambič (št. 1 - kip črne Matere Božje, Dominik Bajec (št. 12), Vojko Franetič (št. 14 - freske v cerkvi, fotografijo hrani Občina Komen).

Oblikovanje in prelom: Jernej Kropelj

Izdajatelj: Raziskovalna postaja ZRC SAZU, Nova Gorica

Zanj: Danila Zuljan Kumar

Založnik: Založba ZRC, ZRC SAZU

Za založnika: Oto Luthar

Glavni urednik: Aleš Pogačnik

Tisk: Grafis d.o.o.

Naklada: 5000

Digitalna različica (pdf) je pod pogoji licence CC BY-NC-ND 4.0 prosto dostopna:
<https://doi.org/10.3986/9789612546519>

Nova Gorica, Ljubljana 2013

Za strokovno pomoč se zahvaljujemo vsem župnikom, ki upravljajo predstavljene cerkve, sodelavcem Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, OE Nova Gorica in dr. Branku Marušiču.

Projekt THETRIS: THEmatic Transnational church Route development with the Involvement of local Society/ Razvoj mednarodne tematske cerkvene poti s sodelovanjem lokalne skupnosti.

Vodilni partner: Association of Municipalities in the Upper-Tisza Area, Madžarska, pod vodstvom External Management Unit – ÉARDA Nonprofit Ltd. – Zsófia Münnich

Vodja projekta na Raziskovalni postaji ZRC SAZU, Nova Gorica: Špela Ledinek Lozej

Sodelavke projekta: Jasna Fakin Bajec, Petra Kolenc, Neva Makuc, Danila Zuljan Kumar.

www.thetris.eu

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

726:27-523.4

27-57(497.4)

FAKIN Bajec, Jasna

Marijine božjepotne cerkve med Alpami in Krasom / [avtor Jasna Fakin Bajec; fotografije Špela Ledinek Lozej ... et al.]. - Ljubljana : Založba ZRC, ZRC SAZU, 2013

ISBN 978-961-254-651-9

1. Gl. stv. nasl.

269485568

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL
DEVELOPMENT FUND

